Бары дойдулар пролетарийдара, холбоҥут!

САНГА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыннаах 16 күнүттэн таҕыстар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 4 (5828) | 1983 сыл. Тохсунньу 6 күнэ СУБУОТА | Сыаната 2 харчы

ҮӨРЭХ КӨДЬҮҮҺҮН ҮРДЭТЭҔ ИҺИН

Быйыл оройуон партийнай тэриллэлэриттэр парткомнар, комсомольскай уонна экономическай үөрэх оскуолаларыгар ССКП Киин Комитетын сэтиэтиэҕэ (1982 с.) Пленумугар ССКП КК Генеральнай секретара таһаарыс Ю. В. Андропов этиитэ, СССР Бэрэбиэркэй Советтан сэдэх сессиятын уонна ССРС тэриллибитэ 60 сылын туолуутугар анаммыт юбилейнай үөрүүлээх мунньах матыриаалларын үөрэтии коммунистар, барыта үлэлиттэр интэриэстэрин улаханнык тарта, үөрэх көдьүүһүн үрдэтиигэ биллэрдик көмөлөһөр саарбаҕа суох.

Политическай уонна экономическай үөрэҕи орто оскуолалардаах, Мугудайдаах, «Сельхозтехника» холбоһуктаах партийнай тэриллэлэр былааннаахтык салайаллар. Ол эрээри үгүс сирдэргэ бу үлэ тэрээһинэ аастыт сыллартан өссө да кыайан туспарыллыбата. Бахсыга, партийнай үөрэх оскуолатыттан уратыларга, занятиелар кэмигэр ыытыллыбаттар. Одьулуунга комсомольскай, эт-үүт комбинатыгар экономическай үөрэх оскуолалара бирдии-икки эрэ занятиенан дуоһуйдулар. Олох-дьаһах комбинатыгар аастыт сылларга балачча ситиһиилээхтик үлэлээбит партийнай үөрэх оскуолата быйыл эмиэ мөлтөөтө. Итэ барыта үлэһиттэр билиилэрин-көрүүлэрин, политическай буһууларын-хатыыларын үрдэтиигэ партийнай болҕомто, салалта ситэтэ суоҕуттан тахсар.

Соторутаахыта ССКП райкомун бюрота политическай, экономическай үөрэх көдьүүһүн үрдэтиигэ ССКП райкомун бэһис пленумун уураахын олохтоох киллэриигэ райпотребобщество маҥнайгы сүһүөх партийнай тэриллэтин үлэтин туһунан боппуруоһу көрдө. Онно коммунистар, партийата суох эргиэн үлэһиттэрин политическай үөрэхтэрин тэрээһинин туспарыыга партийнай тэриллэ (партбюро секретара Анемподистова Н. Е.) кэккэ дьаһаллары ылбытын үрдүнэн, бу улахан коллективка партийнай, комсомольскай уонна экономическай үөрэх идэйнэй ис хоһоонун, көдьүүһүн үрдэтии өссө да ыраахтаан ситиһиллэ илиҥэ бэлиэтэннэ. Чуолаан, манна политшколалар үлэлэрин сыаналаах ыытыллыбыт занятиелар ахсааннарынан мунурданыы, үөрэтии идэйнэй-теоретическай ис хоһоонун, олоҕу, күннээҕи үлэни кытта сибээһин интэнсивнай бэлиэтэ буолуу баар. Занятиеларга истээччилэр болҕомтолорун сыыстар практическай үлэлэр тэриллибэттэр, техническай средстволар туһаныллыбаттар. Итинник итэҕэстэр атын партийнай тэриллэлэргэ эмиэ баалларыллар.

Үгүс партийнай тэриллэлэр үлэһиттэр экономическай үөрэхтэрин салайыыга хаһаайыстыбаннай салайаччылар, специалистар оруолларын үрдэтэ, киниэхтэрэ чопчу көрдөбүллэри туруора иликтэр. Холобур, итинник чахчы Субуруускай аатынан совхозка баара ССКП райкомун бюротуттан сэмэлэнэ.

Политическай, экономическай үөрэх көдьүүһүнэн—дьонтан тиийиитиэтиннэн, үлэҕэ, общественнай олохтоох быһаччы сабыдыалынан сыаналанар. Болҕомто занятие ахсаанынан эрэ буолбакка (ол эмиэ наадалаах), кини ис хоһоонунан идэйнэй-теоретическай таһымынан уурааллыахтаах. Хомойуох иһин, ити партийнай көрдөбүл үгүс сирдэргэ кыайан тутуһуллубат. Ол буоллаҕына бэлиэ үксүн истээччилэри кытары үлэ ситэтэ суоҕуттан, киниэхтэрэ практическай сорудахтары биэрэн толорторуу, рефераттары, сочиненниелары суруйтарыы былааннаахтык тэриллибэтиттэн, туос бэйэлэриттэн үөрэтээччилэргэ консультаннар сыһыарыллыбыттарыттан тахсар.

Үөрэх көдьүүһүн үрдэтии пропагандистарга көмөлөһүүттэн, кинилэри занятиеларга хардарыта сыырытыннаран, аһаҕас занятиелары ыытан опыты атастаһыыны тэрийиттэн улахан тутулуктаах. Итиннэ эмиэ партийнай тэриллэлэр мэлдьи учуоттуур буолбатахтар.

Политическай уонна экономическай үөрэх оскуолаларын үлэлэрин күннэтэ салайыы уонна контуруоллаһын, үөрэх хаамыытын, пропагандистар үлэлэрин туһунан информациялара, отчуоттара былааннаахтык истиллэр—партийнай тэриллэлэр бэчэчумнаах сорудахтара.

ЛЕНИНГРАД. «Гатчинскэльмаш» холбоһук коллектива Ас-үөл программатын олохтоох киллэриигэ бэйэтин кылаатын улаатыннараргa дьулуһан тыа хаһаайыстыбатыттан туттуллар техниканы онгорон таһаарыыны кэтэтэр, сэҥа образецтары толоруоҕун баһылыыр. Элэр ортолоругар теплицаҕа почваны онгорэр массыынналар опытнай партиялара баар.

Холбоһук онгорон таһаарар теплицаҕа туттуллар сиэмэни тарҕатаччыларын, быстархай таастары ыраастаччыларын, араас атын агрегаттарын туһаначчылар үрдүктүк сыаналыыллар. Предприятие бородуукчуйатын 40 бырыһыана хаачыстыба государственнай знактаах.

Снимокка: массыынналары онгорууну ситэрэр уонна туттарар сыахха.

Н. Беркетов фотота. ССТА фотохрониката.

Варшавскай дуогабар кыттыылаахтара государстволар Политическай Консультативнай Комитеттарын сүбэ мунньаҕа

1983 сыл тохсунньу 4—5 күннэригэр Прагаҕа Варшавскай дуогабар кыттыылаахтара государстволар Политическай Консультативнай Комитеттарын доборсуулуу, биирдэ үлэлэлин уонна хардарыта көмөлөстүү тупунан сүбэ мунньаҕа буолла.

Мунньахха советскай делегацияны ССКП КК Генеральнай секретара Ю. В. Андропов салаҥда.

Сүбэ мунньах кыттыылаахтара аан дойдуга үөскээн иэдэс туруктаах балаһыанньаҕа сөп түбэлиннэрэн Европатаабы быыбыыны-маҥыыны көрдүлэр уонна аан дойдутаабы атын сорох боппуруоспуттарга сабалаһыы ыытыстылар. Кинилэр билиннилэр сүүрбэ кэмнэ ядердээх сэриилэр куттаныы хаһыытар иннинэ, аан дойдутаабы тыыннаах сымнатыыны хаһыстаан хаанньыгар иэдэс бэриэтэр иннинэ, Европа политическайдыгар кыттыы сүбэ бэлиитэтин бэбэрдэтэр уонна биирдэ үлэлэлин сыныйарар иннинэ ыытыллыбыт доҕоттоохтук тулаайахтыылардыын Дорообоолоспуттар. Бэлэхтэрин Варшавскай сүбэ мунньаҕа ыытар сыл ыам ыйыгар Варшаваҕа буолан ааспыт бу иннинээҕи сүбэ мунньах кэлиитэн саҥыт сайаҕа атын дойдулардаабы дьыалаалар министрдэрин комитетын уонна Оборона министрдэрин комитетын үлэлэрин үчүгэйинэн сыаналаатылар уонна иннинэ соруктары бэлиэтээтилэр.

Сүбэ мунньах кыттыылаахтара бэйэлэрин түмүктээһиннэрин итиэннэ саҥаалары биир салаалаах ыытыллыбыт Политическай Декларацияларыгар эттилэр.

Сүбэ мунньах доҕордоһуу уонна табаарыстыы хардарыта өйдөһүү быыыытыгар-майгытыгар аастаа. Кини Варшавскай дуогабар кыттыылаахтара государстволар Европатаабы уонна аан дойдутаабы политика дьүүллэһиллибит терут проблемаларыгар саҥаалара биирдэ демонстрациялаан көрдөрдө.

Варшавскай дуогабар кыттыылаахтара государстволар Политическай Консультативнай Комитеттарын очараттаах сүбэ мунньаҕа София куорахха—Болгария Народнай Республикатын столицатыгар буолуоҕа.

(ССТА).

Бахсылар бачыымнарын өйүүллэр ●

СААМАЙ СӨПТӨӨХ БЫҺААРЫНЫЫ

Биһиги Одьулуунга Төҥүргэстээх ферматыгар үһүс сыл ыаннаҥыксыттыыбыт. Манна орто оскуоланы бүтэрээт кэлбиппит. Бастаан-утаа үлэлиргэ, кырдьык, ыарахан этэ. Ол эрээри аҕа саастаах дьүөгэлэрбит, наставникпыт коммунист Матрена Терентьевна Старостина күннэтэ көмөлөрүнэн, сүбэлэриннэн талан ылбыт идэбитин сыыйа баһылаан, собулээн испиппит. Билигин балачча опытырдыбыт. Ааспыт сылтан саҥа комплексҡа киирэн усулуобуйабыт лаппа тубуста, салгыы өссө үчүгэйдик үлэлиир кыах баар буолла.

Бахсы отделениетын Толоон биригэдэтин эдэр сүөсүһүттэрин «Саҥа олоххо» бэчээттэммит Аһаҕас суруктарын биһиги олус собулээн, кэрэхсээн аахтыбыт. Кырдьыттар саамай сөпкө суруйаллар: комсомол путевкатыттан, бэйэ баҕатыттан сүөһү интигин курдук тутаах салаҥа тахсан баран иккиэйэх эрэ сыл үлэлиир, кырдьык, тутах. Онон Александра Барашкова, Екатерина Сокольникова уонна Надежда Христофорова фермаҕа өссө үлэлии хаалларга быһаарыммыттара кэрэхсэниэн, өйөнүөн эрэ сөп.

Биирдэ баран эттэххэ, Ас-үөл программатын курдук тыын суолталаах соруту биһиги, эдэрдэр, слоххо киллэрсибэтэхпитиэ ким киллэрэй! Онно эбии билигин оройуоммутугар тыа хаһаайыстыбатыгар,ордук сүөһү интигинтигэр, үлэһит илии адьас тиийбэт, онтон тэптэрэн үүтү-аһы үксэтиигэ ис кыахтар ситэ туһаныллыбаттар.

Дьэ итэ иһин биһиги, фермабытыгар үс сыл толоору үлэлээн баран, кэпсэтиибит быһыытынан уочараттаах уоппускабыт кэмигэр сөбүлүүр үөрэхпитигэр киирэргэ экзаменнары туттар ан кэрэр баҕалаахпыт. Оттон ол кыалыбатаҕына, онно-манна кэтэ-бара сатаабакка, бэйэбит коллективпытыгар кэлэн салгыы үлэлиир, уйгуну-быйаҥы уһаныар былааннаахпыт.

Сорох эдэр уолаттар уонна кыргыттар чэпчэки үлэни, сылаас сири көрдүү сатыыллара, үөрэххэ киирэр аатыран баран учуйан, ускул-тэскил сылдьаллара суох буолбатах. Биһиги ону адьас собулээбэппит.

Биир саастыылаахтарбыт, совхозтар эдэр рабочайдара биһиги ити быһаарыныыбытын ойуохтэрэ дии саныыбыт.

Мария КОЛЕСОВА,
Анастасия ПЕТРОВА,
Светлана СИБИРЯКОВА.

ҮЛЭЛИИР ВАХТАТА

Рекордун аһарда

СЫЛАҤ. Опыттаах тракторист С. Н. Макаров—«Чурапчы» совхоз кизэ туттар механизатора.

Семен Николаевич ааспыт сылга ДТ-75-һиэнэ 1465 условнай эталоннай гектарбаах үлэни толоон, 1980 сыллаахха бэйэтэ олохтообут рекордун 68 эталоннай гектарынан аһарда. Кини сайын буор үлэтигэр, кыһын мастиэйиитигэр ордук үрдүк оҥоруумтуону ситиһэр.

Ф. ТИМОФЕЕВ.

Табыллан бултааттылар

БАХСЫ. Эдэр сонордьуттар Тихон Аммосов уонна Федор Оконешников юбилейдаах сылга ордук табыллан бултааттылар.

Ийэ дойду валютнай фондуҥар кинилэр туһаннааҕынан 1500—1126 сэлкуобайдаах күмүү кылааннаах түүлээҕи киллэрдилэр.

В. ИВАНОВ.

Мэлдьи эрдэ-дэхсэтик

БОЛТОҺО. Кырдьаҕас ыаннаҥыксыт М. П. Павлова мэлдьи эрдэ-дэхсэтик, үрдүк көрдөрүүлээхтик үлэлиир. Субу аҕай ааспыт кэрэ-бэлиэ сылга кини хас биирдии ыаҕыттан 2751-дии кг үрүҥ илгэни ылан Е. В. Егорова кэнниттэн отделениеҕа иккис миэстэлэнэ.

Мария Петровна кыстык саҕаланыаҕыттан фуражнай ыаҕын ахсыыта 356-лыы кг үүтү ылан графигын 57-лии кг куоҕаран иһэр.

«СО» көр.

Тыа хаһаайыстыбатын производственнай управлениетын советыгар

УОПСАЙ БААЙГА-ДУОЛГА — ХАҺААЙЫННЫЫ СЫҺЫАНЫ

Тыа хаһаайыстыбатын управлениетын совета бэйэтин уочараттаах мунньаҕар толоруулуу бэрэбиэркэлээһини бэрэдэгинэн производство чопчу боппуруостарыгар туһаанныах салайаччылар уонна специалистар информацияларын иһиттэ.

Ол туһунан маннан алларааа кэпсэнэр.

СИЭРЭ СУОХ НАЙЫЛАНЫЫ

«Чурапчы» совхоз Киэнкиэсэ отделениетыгар 1124 ыынах сүөһү, ол иһигэр 390 ынах, кыстатыллан турар.

Отделение сыл түмүгүнэн сүөһүттэн бородууксуйаны ылыыга уонна киин хаачыстыбаҥай көрдөрүүлэригэр оройуонна тиһэх миэстэлэҥэ. Манна биирдии фуражнай ынахҥан сыччах 858 кг үүт ыанна. Ити 1981 сыллаҕытааҕар 88 кг намыһах. Кыстык үс цйытар даҕаны үүтү валовой ыаһын, государствоҕа туттарыы былааннара туолбатылар. Ахсынныыга ынахтан 25 кг ыанна. Ыччат сүөһүнү төлөһүтүү графига эмиэ туолбата. Билигин 60-са үһүс суортаах ыһаҕас баар. Балаһыанньа иннинэ туруктаах ҥын дьыл баччаҥыгар диэри сүөһүгэ эбии аһылыгы сиэтии тэриллэ илик. Бу боппуруоска тыа хаһаайыстыбатын производственнай управлениетын советыгар управляющай Скрябин П. Н. отчуота өссө эхсыннаах 14 күнүгэр истиллибитэ уонна эбии аһылыгы сиэтии ити ый 20 күнүгэр диэри тэрийэриэхтээх сорудахтаммыта. Ол эрээри тохсунньу 5 күнүгэр диэри туох да хамсаһыы тахсыбата, онон управление совета Скрябин П. Н. информациятын иккистээн иһиттэ. Управляющай балаһыанньата итиннигин тон оту кырбатарга кэпсэтии бөрөөн Мыҥдаҕаайыттан комбайн аҕалылыыта редуктора суох буолан улаатыбатэҕинэн, дуҥа астарыытыгар «Сельхозтехника» холбоҕук трактор ыыта илигинэн, сэмэйи арыылаахтар тиэйиэхтээхтэрин тиэйэ иликтэриттэн быһаара сатаата.

Управление совета таб. Скрябин сиэрэ суох найыланыытын сэмэлэтэ уонна тохсунньу 10 күнүгэр диэри балаһыанньаны кеннерэрүгэр өссө төгүл сорудахтаата.

УУРААХ ТОҔО ТУОЛБАТА?

Оройуонна 1982 сыл сэтиньиттэр ыытыллыбыт техническэй көрүү түмүгүнэн, тракторлар 59,4, комбайннар 67,4 уонна таһаҕас тиэйэр автомобиллар 59 бырыһыаннара эрэ үлэлиир туруктаахтара быйаарыллыыбыта. Балаһыанньа ордук Субууускай аатынан (кылаабынай инженер Каженкин Н. Н.) уонна «Чурапчы» (Старосин Н. М.) совхозтарга мөлтөх. Көрүү кэмигэр бу совхозтарга 5-тии автомашина, трактор чаастара ыһыллан, тоҕоостоох туораллара. Оттон Сылаҥна 14 ДТ трактор баарыттан 5-һэ эрэ үлэлии тахсыбыта. Атын да совхозтарга балаһыанньа итиннэ ордуга суох.

Маны таһынан тыа хаһаайыстыбатын холбоҕор техникатын харайыыта аналлаах навестары, сарайдары, площадкалары тутар туһунан ССКП райкомун IV пленумун ураатын бэрт да совхоз толоро илик. Оройуонна былаанна көрүллүбүт 14 навестан 5-һэ, 14 ыскылааттан 7-тэ уонна 4 площадкаттан сыччах 1 эрэ баар. Ааспыт сылга Одьулуунна үлэҕэ киириэхтээх навес тутуута саҕалана да илик. Болугурга тутуута ортолообут эрэ. Ол ааннаттар техникаҕа анаан тутуллубут ыскылаакка иккис сылын бурдук сиэмэтэ уруллар. «Чурапчы» совхоз үс отделениетыгар саҥа тутуу ыытыллыбата, эргэлэрин да оремуоннаэбэтилэр. Онон холбоҕор массыыналар хайа түбэһиэх — оттуур ходуһаларга, дьиэлэр тастарыгар бырааҕыллан сыталлар, эрдэ туһаттан тахсаллар.

Техническэй көрүү түмүгүнэн совхозтар директордара, кылаабынай инженердэрэ уонна отделениелар управляющайдара, механиктара, материальнай эппиэтинэскэ тардылыннылар. Управление совета Сылаҥ, Арыылаах уонна Киэнкиэ отделениелэрин управляющайдарын, механиктарын дьыалаларын «Чурапчы» совхоз дирекциятын көрүүтүгэр биэрдэ.

Совхозтар салалталара техниканы ыһыы уонна эрдэ үлэттэн туоратыы хас биирдии түбэлтэтигэр буруйдаахтары административнай уонна материальнай эппиэккэ тардан иһиэх, былаанна киллэриллибит техниканы харайар тутуулары бу сыл иһиэн үлэҕэ киллэриэх тустаахтар.

ТИЬЭҺЭР ТИЭРДИБЭТЭЭХТЭН

Управление совета Мэлдьэхсиэ гараж умайыытын туһунан госсельтехнадзор инспектора Филиппов В. Н. информациятын иһиттэ.

Эрилик Эристиин аатынан совхоз техникаттан куттал суох буолуутугар инженерэ Потапов Е. И. Мэлдьэхси гараһын уунан ииттиллэр системата сэтиньи 7 күнүгэр, быраахыньын күн, тоҥмутуттан ыла тимир оһоҕунан турарынан биригэдэ звеньевойа А. Г. Ивановка ахсыннаах 28 күнүгэр диэри системаны үлэҕэ киллэриннэ хаччыйарыгар предписание суруйан илии баттаппыт. Ахсыннаах 29 күнүгэр аналлаах комиссия тэриллэн ферма, гараж, котельнай баһаарынай туруктарын бэрэбиэркэлээбиттэр. Системаны үлэҕэ киириэр диэри тимир оһоҕу оттубат туһунан предписание суруйан кочегардарга илии баттаппыт, Потапов Е. И. массыыналар ууларын сүөкүүргэ эппит. Ол туһунан предписаниены отделение управляющайа М. П. Луковцевка эмиэ биэрбит. Кочегардары уонна сүөсүһүттэри мунньан баһаартан сэрэхтээх буолуу туһунан кэпсэппиттэр.

Быһаарыыттан уонна документтартан көрдөхха, сэрэтэр үлэ сөпкөөхтүк барбыт курдук. Ол эрээри ити дьаһаллар туһаанныах А. Г. Иванотуһаанныах толоруллубатахтар, оҥу Луковцев М. П., Потапов Е. И. бэрэбиэркэлээбэтэхтэр. Ити түмүгэр били мунньахтарыттан тарҕаһалларын кытта тута баһаар саҕаланар. Оһох турбата умайан эрэрин көрөн баар дьон саба түһэн умулларбыттар уонна тарҕаһан хаалбыттар. Дьуһуурустуба олохтоммотох. Ити түүн баһаар иккистээн күөдьүйэр.

Совхоз дирекциятын бириксэһиинэн эппиэттээх, звеньевой Иванов А. Г. үлэтиттэн босколоммут, кочегардар Собакин Н. Г., Гоголев В. П. дьыалалара народнай суукка бэриллибит. Оттон управление совета Потапов Е. И. кытаанах быыгабары уонна совхоз кылаабынай инженерэ Кардашевскай В. Г. быыгабары биэрдэ.

С. СМИРНИКОВА,
«СО» аналл. корр.

Икки сыллааҕыта Чурапчы орто оскуолатын бүтэрбит сэттэ кыыс тутуспутунан «Чурапчы» совхоз Сылаҥнааҕы отделениетыгар комсомольскай путевканан үлэлии тахсыбыттара. Кинилэр билигин үлэ мыҥдырдарын үчүгэйдик баһылаан эрэллэр.

Ааспыт сылга, ССРС тэриллибитэ 60 сыла туолуутун чэбдигэр Бүтүн Сохоотааҕы социалистическай куоталаһыыта киирсэн туран, комсомолкалар Вера Макарова уонна Мария Климова үүтү ыаһыҥа тустаах сорудахтарын лаппа аһардылар. Оттон Светлана Ырыкыева тунуй бургунастарыттан 750-нуу кг үүт ылгэни ылла. Дьүөгэлиилэр үлэлиир «Кэнчээри» комсомольскай-ыччат фермаларын коллектива үүтү валовой ылыы сорудаҕын 103 бырыһыан толордо.

Снимокка: (хаҥастан) Лена Оконешникова, биригэдьиир А. И. Чепалов, Вера Макарова, Мария Климова, Светлана Ырыкыева уонна Людмила Сергеева.

П. Оконешников фото.

МАНЫ ӨССӨ ТӨГҮЛ КӨРҮӨХХЭ

Үлэлиир ыччат үөрэҕэ

Быйылгы үөрэх дьылыгар оройуон совхозтара үлэлиир ыччаты үөреттэриигэ райсовет исполкомунан тэрдиллибит былааннарын толоруурга ырааҕынан ситэтэ суох үлэлээн иһэллэр, дуоҕабардарын толорботтор. Ол курдук, Субууускай аатынан совхоз үөрэттэриэхтээх 35 ыччатыттан сыччах 5-һэ эрэ очнай-заочнай оскуолаҕа дьарыктанарын хаалчыйда. Ол иһигэр Хатылыттан 13 ыччаттан 3-һэ, Болтоготтон 12 киһиттэн 2-тэ эрэ сессияҕа киирдилэр. Эмиэ ити курдук, Мугудьй уонна Кытаанах нэһилиэктэриттэн үөрэхха былааннаммыт ыччат киириэхтэ быстар мөлтөх туруктаах.

Совхозтар директордара ыччаты үөреттэриигэ бэйэлэрэ таһаарбыт бириҥээстэра туолуутун ситэ хонтуруоллаабаттар. Ол да түмүгэр сессияҕа кэлэн баран эрэ-дээл сылдьаччылар, үөрэхтэн күрэччилэр аҕыйаҕа суохтар. Холобур, Хатылыттан В. Дорогунов уонна А. Кривошапкин, Болтоготтон И. Кривошапкин уонна Е. Монастырев саҥарыны нестон кэн «сүттүлэр».

Үөрэнэр аатыгар эрээри быһаарыы дьарыктаммат, аахсыллар бириҥинэтэ суох занятиены кэтүтэр, сороҕор арыгылыыр ыччаттар эмиэ баалларын. Онтук быһыыны Мугудьйтан И. Пермяков, М. Аммосов, Г. Абрамов, Сылаҥтан Д. Трофимов, Д. Сивцев, Д. Макаров уо. д. а. көрдөрдүлэр. Сорох үөрэнэччилэр күн ахсын иһиллиэхтэн сылдьа сатыыллар, онон үөрэхтэриигэр уҥаханнын оҥостараллар. Итинник дьонтон очнай-заочнай оскуола администрацията эрэ ыйыы-кэрдии оногороро тутах. Ордук миэстэҕэ аахсыллар бириҥинэтэ суох занятиены кэтүтүгэр, сороҕор арыгылыыр ыччаттар эмиэ баалларын. Онтук быһыыны Мугудьйтан И. Пермяков, М. Аммосов, Г. Абрамов, Сылаҥтан Д. Трофимов, Д. Сивцев, Д. Макаров уо. д. а. көрдөрдүлэр. Сорох үөрэнэччилэр күн ахсын иһиллиэхтэн сылдьа сатыыллар, онон үөрэхтэриигэр уҥаханнын оҥостараллар. Итинник дьонтон очнай-заочнай оскуола администрацията эрэ ыйыы-кэрдии оногороро тутах. Ордук миэстэҕэ хонтуруолу кытаатыннарыахха наада. Оскуола түһэрбит ыспыраапкатын, үнсүү суругун быһыытынан туһаанныах салайаччылар босколонон баран үөрэххэ кыһаммат, сиэр-майы нуормаларын, общественнай бэрэдэги кэһэр эдэр дьонтон моральнай уонна материальнай ирдэбили күүһүрдүохтэрин наада. Онуоха туһаанныах быраапталар баалларын.

Үлэлиир ыччаты үөрэтии нархлаһыанын толоруурга быйыл итинник чэпчэкитэ суох балаһыанньа үөскээтэ. Онон сыбаастаан райсовет исполкома тохсуньуга IX—XI кылаастарга үөрэххэ эбии ылыыны ыытарга быһаарда. ССКП райкома уонна райсовет исполкома тохсуньутааҕы сессияҕа ыччаты тэрээһиниэхтик үөреттэриини модьуйаннар туһаанныах салайаччыларга суруктары ыыттылар. Онно нэһилиэктэртэн ким үөрэххэ ыытыллаҕа чопчу ыйыллыбыт. Ити дьаһал хаҥна хайдах олохчо киллэриллибитэ ый ортотугар чуолкайданыахтаах.

Н. ДЬЯЧКОВСКАЯ,
очнай-заочнай оскуола директора.

Советтар түбүктэрэ

Сессияҕа — исполком отчуоттаата

Хоптоҕо сельскай Советын сессията исполком бириҥ сыллаары үлэтин туһунан отчуоту дьуулаастэ.

Онно исполком былыыбардааччылар активнастарын үрдэтиигэ эбии үлэни ыытыыта баһаатаннэ. Ол курдук, общественность сүөһү аһылыгын соҕотоҕоҥалаһыныгар тиэрдиллибит былаан 240 тоннанан аҕарыллыыбыт. Эргиэн предприятиета, орто оскуола, участактааҕы больница коллективтара байаларын туһаанныах үлэлэриттэн үрдүк көрдөрүүлэри ситистилэр, нэһилиэк общественнай олоҕор активнайдык кыттыбыттар.

Ол эрээри тэрийэр-маассабай үлэҕэ итиннэ суох буолбатахтар. Бастайаанныай комиссиялар мөлтөхтүк үлэлээбиттэр. Исполком сессиялар быһаарыыларын толоруу, оҥу туһаанныах дьонтон ирдэһиини сиэтэ суох тэрийэр.

Совхоз маннааҕы отделениета үүт ыамын аҕыстыт сылга наадатта. Сүөһү көмөнүнэн кыыс салгыы таһаарыллыбыт. Ити исполком, народнай депутаттар производствоҕа оруолларын үрдэтэр наадалааҕын этэр.

Сессияҕа тыл эпиэдьон сельсовет исполкома, ССКП КК сэтиньиттээҕи (1982 с.) Пленумун хонтуруолу күүһүрдүү туруорбут сорудахтарын олохчо киллэрэн, тэрийэр-маассабай үлэтин күүһүрдэрин модьуйдулар.

Т. СОКОЛЬНИКОВ.

Сөптөөҕүнэн аахтылар

Оройуоннаах Советка 1 №-дээх былыбардыыр уокуруктан депутат, Кэбэ Маркс аатынан совхоз директора Е. Е. Васильева былыбардааччыларын кытта көрүстэ.

Депутат былыбардааччылар наказтарын олохчо киллэриигэ кэккэ үлэлэр ыытыллыыттарын бэлиэтээтэ. Чуоланнаах Чыаппара — Толоон электролинията саҥардыллыбыта, Толоонгго пароманы туруоруута, саҥа тутуллар хотону механизациялааһыныгар оборудование булуллан эрэр.

Былыбардааччылар В. И. Барашкова, И. П. Шелоков, С. Н. Дьячковский, ордук үүнүү звеноларын техниканан, оҥуноох-уматык матырыйаалларынан эрдэттэн хаччыйарга этиилэр.

Бириҥээдэ рабочайдар ыччат сүөһүнү төлөһүтүүгэ, үүтү ыаһыҥа, кыстыгы тэрээһиниэхтэн атаарыыга баар ньымы мунгутуурдук туһаналлар тылларын биэрдилэр, райсовет исполкомун биир сыллаах үлэтин сөптөөҕүнэн аахтылар.

М. БАРАШКОВА.

Государство сакаастарын хайдах толордубут?

Биһиги корреспондеммыт итинник ыйытыыларга тыа хаһаайыстыбатын производственнай управлениетын кылаабынай зоотехника П. И. ИННОКЕНТЬЕВ маннык эпиизттээтэ:

— 1982 сылга совхозтар булчуттара уонна кылаакаларыгар государство бюджетыгар сүрүн сакааһын—түүлэзби туттарыы былаанын толордулар: Ийэ дойду валютнай фондугар 155570 солк. суумалаах күүндү кылааннаах киллэрилиннэ, онтон 100954 солкуобайдааҕа — интизах саһыл тэриитэ.

Эти атыылаһын былаана 106,2 бырыһыан толорулунна (аастыт сыллааҕытааҕар 119 тоннанан элбэх туттарылынна). Үчүгэй диэн сорудахтарын совхозтар барыы толордулар. Карл Маркс аатынан совхоз былааны таһынан 101 тонна эти атыылаата.

Үүтү государствоҕа туттарыы кирбиитэ, кырдыга, элбэх сыраанан ааспыта. Бу көрдөрүүгэ урукку оттугэр хаалан испит Субуруускай аатынан уонна «Чурапчы» совхозтар биллэрдик өрө тардыннылар. Бастакылар былааны таһынан 127 тонна үрүҥ илгэни туттардылар. Ол эрээри барыта эриэ-дохсуй буолбата. Икки улахан хаһаайыстыба молтехтүк үлэлээтилэр: Карл Маркс аатынан совхоз, былааныын тэҥэ да толордор, аастыт сыллааҕытааҕар 30 тоннанан аҕыйах үүтү атыылаата, оттон Эрилик Эристиин государствоҕа 124 тонна иэстээх хаалла уонна 1981 сылы кытта тэҥнэтэххэ 118 тоннанан аҕыйах үүтү туттарда. Хаалыы биричиинэтэ биллэр: ис кыахтар ситэ туһаныллыбатылар, чуолаан үүт хаачыстыбата олус намтаата, онон тутуллубакка тоннуутэ, буорту буолуута элбээтэ. Үгүс фермаларга кыһын да, сайын да ынаҕы үөн кэмигэ иккитэ ыаһын улаханнык оҕуста.

Пятилетка үһүс, сүрүн, сылын былааннара тыҥаахыннаахтар. Ынах уонна сылгы сүөһү ахсаана быйыл сүппүнэн элбэтиллибэт эрээри, үүтү уонна эти атыылаһын былааннара аастыт сыллааҕытааҕар үрдээтилэр. Ангардас сыл бастакы кварталын суотугар тохсунньуга оройуон үрдүнэн 470 тонна эт туттарыллыахтаах, ол иһигэр совхозтарыынан: Карл Маркс аатынан—170, Субуруускай—90, Эрилик Эристиин—130 уонна «Чурапчы»—80 тонна. Бастакы кварталга 390 тонна үүт соҕотуопкаланыахтаах. Онон сыл бастакы күннэриттэн тыҥаахыннаах үлэ, тэрээһиннээх уонна дьиссиплиинэлээх буолуу эрэйиллэр.

Үлэҕэ уһулуччулаах ситиһиилэрин, сүөһү интизин үрдүк хаачыстыбалаах бородууксуйатын элбэтиигэ тиэрдэр бастыҥ технологияны олохтообутун иһин Московскай уобалас Красногорскай оройуонунааҕы «Ленинский луч» племзавод-колхоз кылаабынай ветеринарнай врачыгар В. Н. Шарлайта СССР 1982 сылааҕы Государственнай бириэмийэтэ анаммыта.

Кини былааннаах дьаһаллары бириэмэтигэр ыытыыны, фермалар санитарнай туруктарын тупсарыыны, оҥу тэҥэ сүөһүнү ордук кодьүүстээхтик аһатыыны тэрийбитин түмүгэр төрүөх деловой тахсыыта онус пятилетка сылааҕы орто көрдөрүүтүнээҕэр 44 бырыһыанынан үрдээтэ, биирдии ынах күнүгэ ортотунан 20-лии литр үүтү биэрэрэ ситиһилиннэ.

Снимокка: В. Н. Шарлай (уга диэки) ыанньыксыттарга (хаҥастан Е. И. Саввинскаяҕа, Г. А. Федороваҕа уонна аһылыты бэлэмнээччи С. А. Кравченкоҕа сүбэ биэрэр.

ССТА фотохрониката.

Эбэһээтэлистибэ туолуутун бэрэбиэркэлиибит

ТЫЛЫ ТЫАЛГА ЫҺЫМЫАХХА

Субуруускай аатынан совхоз болтоноотоҕу отделениетын сүөсүһүттэрэ аастыт кыстыгы тэрээһинэ суох саҕалаан үүгүс сүөһү туоата суох олуулэрин таһаарбыттара, үүтүаһы элбэтиигэ ылыммыт эбэһээтэлистибэлэрин толороотохторо. Кинилэр итини хатылаабат туһугар 1982—1983 сс. кыстыкка бэйэлэригэр үрдүк эбэһээтэлистибэни ылыыны оройуон бары сүөсүһүттэригэр ыгырыы таһаарбыттара.

Кыстык үс ыйа аста. Оттон бэриллибит тыл хаһо туолан иһэрий?

Отделение ити кэмигэ 229 центнер үүтү ыан былаанын 581 центнериэн, государствоҕа 751 центнер үүтү туттаран орудаҕын 269 центнериэн толорботох. Итиниэхэ биир сүрүн биричиинэлэн ынахтар маассабайдык уолуулара буолбут. Билигин былаан быһыылаан ыаныахтаах ынахтарыттан ангардарын кэмигэ үүтү биэрбэт. Оҥу эмиэ болтоноолор ынаҕы күнүгэ үстэ ыаһыны быспакка олохтуохтуут диэн тылларын олохтообуттар.

Ынах маассабайдык уолар кэмэ диэн этэттээхэ, күнүгэ үстэ ыаһыны хонтуруоллаабаттар. Уолларыы графигын эдэр үлэһиттэр ситэ билбэттэр.

Отделение ессе күһүн, ыыл итии кэмигэр, 250 тонна ходууну, 330 тонна туллаҥы, о. д. а. соҕотуопкалаан, кырбаттаран итиэннэ тупсаран сүөһүлэри тоотоору аһылыгынан хааччыйыахтаах этэ. Ол эрээри баара-суоҕа 9 тонна ходууну, 55 тонна дуллаҥы кырбаттаран сүөһү айаҕар биэрбиттэр. Ити, биллэн турар, аҕыйах. Ол бородуукуйаны ылыы намыһаҕыттан да хаастар. Отделение үрдүнэн билигин күнүгэ сыччах 320—340 кг үүт ыаллар, оттон прииһи ыллыы аастыт ыйга 3,2 эрэ кг тэҥнэстэ. Ити графикка көрүллүбүттээҕэр 10 кг намыһах. Онон отделение салаатата дуллаҥы, хомуһу, минеральнай брикети, о. д. а. соҕотуопкалааһыны күүскэ тэрийэрэ эрэйиллэр.

Фермаларга үлэ режимэ тутуһуллубат эбит. Биһиги Кындалга сарсыарда 10 чаас саҕана тийиннибитигэр сорохтор хотоппорутар саҥа кэлиитэлээбиттэрэ. Сүөсүһүттэр билиналлэриэн, манна үлэ күнэ сарсыарда 9—10 чаастан саҕаланар, киэһэ 4—5 чааска бүтэр. Ити аата, сүөһүлэр суулаҕа 17-18 чаас устата аһаабакка, көрүүтэхарайыыта суох туруллар.

Ферма үлэһиттэрин ортотутар политическай, интэр-ойдотор үлэ молтехтүк ыытыллар. Манна экономическай үөрэҕи иилээн-саҕалаан ыытыахтаах бригадьыыр Н. Н. Ефремовтан биһиги чуолкай эпиизэти истибэтибит. Кындалга кыһыл муннук үлэлээбэт, көрдөрөн агитация эмиэ суоҕун кэриэтэ, кыстыкка кириэн баран көһө сылдьар библиотека иккитэ эрэ кэлэн барбыт, киинэ көрдөрүллүбэт. Маныаха болҕомто ууруллара наада.

Кыстык кэмигэр үүтү ылыыга, сүөһүнү төлөһүтүүгэ эбэһээтэлистибэлэр улахаттар. Онон тыҥаахыннаах үлэ эрэйиллэр. Ынах төрөөтүүнэ үгүс үүтү ыахпыт, онон былааммытын толороохпут диэн суоттанар табыллыбат.

В. РУФОВ,
«СО» анал. корр.

БААҺЫНА КӨДЬҮҮҺҮН ӨССӨ ҮРДЭТЭР ИҺИН

Сүөһү аһылыгар бааһына өлүү ыйааһынын улаатыннарыыга XXVI оройуоннааҕы партийнай конференция уураабын олохтообуттан киллэриигэ кэнники 2 сылга балачча үлэ ыытыллан 1980 сыллаахха общественнай сүөһү аһылыгын 12—13 бырыһыана эрэ бааһынаттан ылыллыбыт буоллаҕына 1981 сылга 18—19 бырыһыана, оттон аастыт сылга 30—31 бырыһыана ылылынна. Ити түмүгэр пятилетка бастакы сылларыгар совхозтар от хомуурун былаанын ыраах ааҕынан толорботохторун үрдүнэн сүөһүнү аһылыгынан хааччыйыыга урукку курдук улахан ыарахаттар үөскээбэтилэр, сиилэһи элбэхтик соҕотуопкалааһын, турнепсы үүннэрии суотугар сүөһүттэн аһы-үөлү ылыы биллэриик үрдэтиннэ. Ол курдук, 1980 сыллааахха оройуон үрдүнэн фуражнай ынах ахсыытан 1215 кг үүт ыаммыт буоллаҕына ити көрдөрүү 1981 сылга 1396 кг тиэрдиллибитэ. Бу үлэҕэ биллэр-кэстэр хамсаһыны сүөһүгэ сүмэйиннээх аһылыгы бэлэмнээһиҥнэ балачча ылсыбыт Карл Маркс аатынан совхоз, ордук кини Мугудайдааҕы уонна Бахсытааҕы, Субуруускай аатынан совхоз Соловьевтааҕы уонна «Чурапчы» совхоз Сылаҥнааҕы отделениелара оҥордулар.

Оттон сүөһү аһылыгын базатыгар бааһына суоллатын тиэрдэ сыанаалаабатах, бу боппуруоска болҕомтону уурбатах Эрилик Эристиин аатынан совхоз сүөһүттэн бородуукуйаны, чуолаан үүтү ылыы кэмэйин ыраах үрдэппэтэ, көрдөбүлгэ ырааҕынан эпиэттээбэттик үлэлээтэ. Итинник чахчы Оҕьуулуунга уонна Арылаахха эмиэ баар. Оттон сиилэһи уонна турнепсы балачча соҕотуопкалаан эрдэ Киэҥки отделениета тэрийэр үлэ молтэҕуттан аһы-үөлү эбиигэ эрэйиллэр кэдьүүһү ылыллыг.

Сүөһүгэ аһылык базатын тэрийиигэ бааһына сруолун үрдэтиигэ кэнники сылларга саҕаламмыт үлэлэри салгыы кэҥэтэр сорук турар. Чуолаан, үүммүт сылга сиилэстиир звенолар ахсааннарын 15-кэ тиэрдэр (Болугур отделениетыгар саҥа звенону тэрийэр), ити коллективтары техническэй оттунан хааччыйыыны, үлэлэрин тэрийиини салгыы тупсаран аккорднай-премиальнай толобуургэ киллэрэн чугастааҕы сылларга ыанар ынахха 2,5—3 тонна сиилэһи бэлэмнээр наада. Суолта биэрэн сатаан тэрийдэххэ, ити кирбии ылыллар ыахтаах. Турнепсы ыһыыны кэҥэтэн сылга 1000 тоннаттан итэҕэһэ суох үүнүүнү ылларыы, витаминнаах от мээккэтин бэлэмнээр агрегаттары харгыһа суох үлэлэтэн сылга эмиэ 1000 тонна итинник аһылыгы соҕотуопкалаатахха, сүөһүгэ турктаах аҕай аһылык базатын тэрийиэххэ сөп.

Туорахтаах культуралары үүнэриигэ болҕомтону уурарга уолдьаста. Ыһыы сирин салгыы кэҥэтэн, сири таҥастааһын агротехникатын лаппа тупсаран, бурдукка бастайаннай состааптаах, сөптөөх техникалаах идэтийбит звенолары тэрийэн быйылгыттан саҕалаан бу салааҕа тосту өҕүллүүнү оҥоруохтаахпыт. Оччоҕо эрэ совхозтар сиэмэ бурдугунан уонна фураһынан хааччыйар ыахтаахтар.

Уопсайынан, туруктаах үүнүүнү ылар туһугар сири оҥоруу культуратын үрдэтэри сэргэ, бааһыналары бүтэйдээһини, сүөһүнү бостуукаааһыны кичэллээхтик тэрийэрбит наадалаах. Ангардас быйыл оройуон үрдүнэн 360 километр усталаах бүтэйдэр тутуллуохтаахтар. Итиниэхэ бэлэмнэниини саас эрдэттэн саҕалаатахха сатаныа этэ.

Сүөһү аһылыгын бааһынаттан ылыыны элбэтиигэ оройуоннааҕы партийнай конференция уураабын олохтообуттан киллэриигэ оҥоһуллубут бастакы хардыы үчүгэй түмүктэри биэрдэ. Биһиги кураан сирдээх-уоттаах оройуоммутугар кэскиллээх үлэни салгыы былаанналахтык, утумнаахтык ыытыы—хаһаайыстыбаннай салайааччылар, туһааннаах специалистар, совхозтар барыы үлэһиттэрин улахан суолталаах соруктара.

В. ЕРМОЛАЕВ,
тыа хаһаайыстыбатын управлениетын кылаабынай агронома.

Специалист трибуната

Наадалааҕы көтүү гынымыахха

Беден объектарга автоматическай баһаарынай сигнализацияны киллэрии баһаары утары охсуһуу дьаһалларыттан биир саамай суолталаахтара. Ол баһаар ессе улаата, хоромньу таһаарылла илигинэ дьаһалы ылларга кыаҕы биэрэр. Оннук биир холобурунан аастыт сыл сэтинньиттигэр олох-дьаһах комбинатыгар буолбут түбэлтэни аҕалыахха сөп. Түүн 11 чаас аанньыта кочегар Шамаев Н. М. комбинат кырыысатын иһиннээҥи бак ууну аһарар турбата тоҥмутун көрөн, өр толкуйдуу барбакка аһаҕас уотунан иһиэрэргэ соруммут. Баһааратан сэрэхтээх буолуу быраабылаларын кэһэн туран, ханнык да умайбат средство булкаҕаһыга суох мас күөбүлүттэн оҥоһуллубут сылытар сабыы чаас аҥарын кэрингэ буолаат умайан барбыт. Онуоха тута баһаарынай сигнализация үлэлээбитэ. Ону бастакы мэнциэмэнгэ сыллыар харабыл Захаров Д. Д. иҥэн, тахсан көрбүтэ: иистэнэр сыах хоһо ыыс-быдаан буруоннан туолбут, дьиэ үрдүттэн умайбыт мас күөбүлэрэ тохто тураллар эбит. Кини ыҥырытынан баһаарынай чаас дьыһуурунайдара кэлиилэригэр сылытар сабыы хайыыүйэ умайан бүппүт. Оттон тулааһыннара, о. д. а. уоттан харыстыыр саастаабынан обработкаламмыт мастан оҥоһуулаах хоруобуйа уот төлөнө тийбитин үрдүнэн умайбатах.

Онон баһаарынай сигнализация кэмигэр биллэрэн, 300 тыс. тахса солк. суумалаах баайдуол быыһаммыта. Оттон бу сигнализацияны киллэртэриигэ комбинат баара-суоҕа 150 солк. толоотэ.

Билигин оройуон бөдөҥ объектарыттан 80-гар автоматическай баһаарынай сигнализация киллэриллэн кэмиттэн кэмигэр техническэй көрүү ыытыллар. Хомойуох иһин, сорох салайааччылар маныаха болҕомтону уурбаттар, сорохтор, бэл, туһэрсибит дуогабардарын тоттоору көтүрэллэр.

Ночоот таһаарылла, алдьархай буола илигинэ сэрэтэр дьаһаллааны ылар ордук кодьүүстээҕин умнумуохха.

В. СИДОРОВ,
профилактика инспектора.

«ЭРГИЭН СЭРИИТИН» КУТААТЫГАР

Бүгүн Северный муора английскай секторыгар үүох буола турара дьыгнээх байыаннай дьайыларга бэлэмнэниигэ маарынныыр. Лондон Даниэлы утары «балык сэриитин» ыытаары тэринэр. Английскай СБК самолеттарыгар уонна вертолеттарыгар балык бултанар сирдэрин салгыттан кэтээн кэроллөрүгэр бириэс бэриллиннэ. Сүүрбэттэн тахса хараабыллар Данин траулердарын күүстэриэн тохтотор туһугар «үрдэтиллибит бэлэм буолуу» туругар киллэрилиннилэр.

Ити Европатаабы экономическай сообщество (ЭЭС) — Арктаа Европатаабы уон государстволар холбоһуктарын, ону эссе «уонсай рынок» диэн аатыыллар, — ис сыһыанньыларын туругун көрдөрөр. Баара-суоҕа бир түгэн, ЭЭС-ҕа киирэр капиталистическай дойдулар экономическай сыһыаннаһыылар атын үүс дьоһуннаах проблемаларын эмиэ быһаарар кыахтара суох. Тоҕо диэтэхха, хас биирдиилэрэ олору атыттар суоттарыгар быһаарыан баҕарар. Английскай деловой эргиилэр органнара «Файнэншл таймс» хаһыат суруйарынан, ЭЭС-ҕа бүрүүкээбит быһыы-майы отут сыллаабыта, «уонсай рынок» бастаан тэриллэригэр, арааҥы дойдуларга үгүстэр бидиэлээбиттэрин курдук «дьөрэлэһиилээх уонна бир кэлим» буолуттан быдан ыраах. ЭЭС иитин иннинэн сыһыаннаһыылар ордук кэнники кэмнэ, капитал эйгэтэ көрөн олорор экономическай кризиһин усулуобуйаларыгар, сытыырхайда.

Ити кризис капиталистическай эйгэ үс сүрүн мотуннэрин — АХШ, Япония уонна Арктаа Европа дойдуларын — икки ардыларынааҕы утарсыылары ураты хабыр мосуоннэн көрдөрдө. Киниэр икки ардыларыгар тэлэх баттасыһан эргиэн-экономическай, политическай уонна валютнай-финансовай хабырыйсыылар буолуталыыллар.

Тоҕо даҕаны АХШ тас политическай курса билиитэ кэмнэ аһаҕас антисоветизмынан итэҕэйэ социалистическай бириэ дьөрдөһүүну мөлтөтөргө сорунуулларынан уратыламмытын иннигэр, онно атын тардыстыы: кэнники сылларга аан дойдутаабы рынокка АХШ-рын биллэрдик ыкпыт Арктаа Европа уонна Япония политическай итэҕэйэ экономическай оттунан салгыы күүһүрүүлэрин харгыстыырга дьулуһуу эмиэ баара чуолкайдык кэстөр. Билиитэ кэмнэ аан дойдутаабы капиталистическай экспорта ЭЭС дойдуларын ылар ирдэттэрэ АХШ ылар ирдэтин үс тэгүл баһыйар. «Уонсай рынок» дойдуларыгар капиталистическай эйгэ валютатын саппааһын ангарын кэриигэ түмүллэн сытар. Японияны ылан көрөр буоллахха, киниэ АХШ «кыра куомунаах-ыттан» ордук кутталлаах күрэстэһээччиэриттэн биирдэстэригэр кубулуйда.

Итинник быһыыта-майыта Вашингтон, аан дойдутаабы гегемониятэ тардыстан туран, американскай монополистическай капитал позицияларын көмүскэн бэйэтин куомунаахтарын, бастатан Японияны иитиннэ Арктаа Европа дойдуларын, утары киэн кимэн киириини тэниттэ. АХШ бэйэтин НАТО-нан союзтаахтарын уонна Японияны байыаннай өттүнэн баһыйыытын политическай ыгаанынна туһанар. Киэн ону тэнэ дьайыылары оҥороругар сөп күүстээх экономическай төһүүлэрдээх, эссе Арктаа Европатаабы уонтан истэриэхтэрэ, ЭЭС иитиннэ Япония икки ардыларынааҕы утарсыылары туһана сатыыр. Ол түмүгэр АХШ—Япония—Арктаа Европа үс мунньукка хардарыта сыһыаннаһыылар ордук сытыы көрүнэллэр. Онуо бэл диэтэр буржуазнай бэчээт «киэн кэмэйдээх эргиэн сэриитин» быһыытынан сыаналыыр.

Итиниэхэ баҕаа холобурунан АХШ уонна ЭЭС икки ардыларыгар «ыстаал сэриитэ» буолар. Вашингтон Арктаа Европа ыстаалын тиэйэн киллэриини хаарчахтыыр кытаанах дьаһаллары ылбыта, онон «уонсай рынок» дойдуларын металлургическай промышленностарыгар улахан охсуулуу оҥордо. АХШ уонна Арктаа Европа монополияларын интэриэстэрэ тыа хаһаайыстыбатын бородуукуйаларын рынокка эмиэ харсаллар. «Ньюс энд уорлд рипорт» диэн американскай ежедельник «барыны барыы хабар тыа хаһаайыстыбаннай эргиэн сэриитэ саҕаланар кыаҕа баар» диэн суруйар. Аны «автомобильнай сэрии» сытыырхайда. Ахсынньыта американскай конгресс представителлэрин палатата АХШ-тар автомобиллары тиэйэн киллэриини биллэрдик сарбыйары көрөр сокуон бырайыагын биһирэбитэ. Ити дьаһал ким хайа иннинэ Японияны утары туһаайыллар. Американскай Ассошиэйтед пресс агенствота иитиннэрэриэн, конгресс араас комиссиялларыгар билиитин кыраныысса таһынаабы күрэстэһээччилэри «уольуганныырга» туһаайыллыбыт сүүстэн тахса атын этиилэр дьүүллэнилэ сылдьаллар.

Рейган администрациятын сэбиэдиссэйин илистиилээхтик үлүһүйүүнү соҥнуур курса эмиэ күрэстэһээччи союзтаахтарын мөлтөтүүгэ туһалыыр. Биллэрин курдук Вашингтон бэйэлэрин онтон да суох баһаркай байыаннай ороскуоттарын НАТО дойдулара сыл ахсын 4-түү бырыһыанынан, Япония быйыалы финансовай сыҥа 7 бырыһыанынан улаатыннараллар модьуйар.

Вашингтон тас экономическай политиката Арктаа Европа дойдуларын уонна Япония үүнэ турар утарсыыларын көрөр диэххэ наада. Ол курдук АХШ киниэлэрэ СССР-ын уонна атын социалистическай дойдуларыгар атаҕастабыллаах сыһыаннаһыылары олохтууру соҥнуурга сорунуута тоҕуоннна. Ону аанан Арктаа Европаҕа уонна Японияҕа даҕаны американскайы утары ой-саная саамай арааһынай көрүнэрэ кэстүтэлиилэр.

АХШ — Япония—Арктаа Европа үс мунньукка эргиэн-экономическай сыһыаннаһыылар туруктара уопсайынан бүгүн батарыы рынокторын, сырьены ылар сирдэр уонна капиталы утар эйгэ иҥин империалистар икки ардыларынааҕы кыырыктаах охсуһуу үүнэ туруоҕа диэн түмүктүүргэ кыаҕы биэрэр.

Т. КУДРЯВЦЕВА.
(ССТА).

Аан дойду ТЕМАТЫГАР БЭСІІЭДЭ

Оскуола олобо. Юнкордар суруйаллар

Аһаҕас сбор

Чакыр аҕыс кылаастаах оскуолатын бары пионерскай этэрээттэригэр СССР тэриллибитэ 60 сылыгар аналлаах аһаҕас сборбар буолуталаатылар.

Биһиги этэрээппит Герой пионер Валя Котик аатын сүгэр. Онон сборбутун Украинскай ССР-гар анаатыбыт. Украинскай ССР олоҕун-дьаһаҕын, сайдыытын көрдөрөр буклеттары оҥорбуппут, ол ис хоһоонун Коля Ануфриев кэпсээтэ. Пионердар Киев, «Артек» пионерскай лаагыр, Варя Ефремова Валя Котик туһунан кэпсээтилэр. Учууталлар-быт Мария Егоровна Ялта кэрэ айылҕатын, Василий Васильевич Севастополь куорат героическай оборонатын тустарыынан кэпсэбиттэрин оҕолор бары кэрэхсээтилэр. Биллиилээх композитор И. О. Дунаевскай ырыаларын иһитиннэрбит.

Бырааттыы Украина туһунан үгүһү, кэрэхсэбиллээҕи биллибит.

Люба ОКОНЕШНИКОВА.

Киниэлиин доҕордоһобун

Мин төрдүс кылааска «4» уонна «Б» сыныаларга үөрэнэбин. Онуоха киниэнэ аҕабарым олус туһалыыр. Киниэнэ аҕаар кэпсэтэ алгаһа суох суруйар, түргэнник аҕаар, дьиэ бигис ойдүүр уонна элбэҕи билэр буолар.

Дьиэтээҕи библиотекабытыгар саха суруйааччыларын, А. С. Пушкин, А. Гайдар, А. Барто, С. Маршак, С. Михалков уо. д. а. биллиилээх суруйааччылар айымньылара баалаар. Мин ордук оҕолор тустарынан кэпсээннэри, остуоруйалары, В. И. Ленин туһунан аҕаарбыт сөбүлүүбүн. Детсадка сылдьар бальстаахпын уонна быраастаахпын. Киниэлэрэ иллэҥ кэммэр остуоруйалары аҕаан эбэтиннэрэбин.

Сотору дьиэбитигэр кэнигэ бырааһыныгын тэрийиэхтээхпит. Онно дьүөгэлэрбин ыгырыам. Себүлүүр суруйааччыларбыт хоһоонноруун аҕыахпыт, ыллыахпыт, остуоруйалаһыахпыт.

Варя АРТЕМЬЕВА.
«Кымчаан» поэт чилиэнэ.

Мыҥдаҕаайы.

Соторутаабыта Чурапчытаабы оҕо музыкальнай оскуолатын үөрэнээччилэрэ концерт туруорбуттара. Онно эдэр баянист, Саша Габышев П. Чайковскай «Неаполитанская песенка» диэнин уонна «Травушка-муравушка» диэн нуучча народнай ырыатын ситиһиилээхтик толорон истээччилэр улахан биһирэбиллэрин ылбыта.

— Бу ситиһиибин үс сыл иннигэ баҕарбыт оонньуурга үөрэппит ыстыгыр учууталбар Андрей Петровичка анаабын. Бу кини түбүктээх үлэтин түмүгэ,— диэбитэ Саша.

Снимокка: Саша Габышев учууталын А. П. Гоголевы кытта.

П. Оконешников фото.

ТОХСУННЬУТААҔЫ КИНОЭКРАНҐА

Бу ыйга ороҕуоннга кылгас болдьоохо кэлбит икки саҥа кинокартина көрдөрүллэр. «Мосфильм» киностудия кэтит экраннаах, өгнөөх «Душа» диэн үтүө саналаах уонна талааннаах, искусствоҕа мунура суох бэриниилээх идэтийбит эстрадная ырыаһыт олоҕун уонна айар үлэтин туһунан музыкальнай лиэнтэ София Ротаруга ананан айыллыбыт. Хартыына ханан эрэ биографичнай даҕаны. Машна, эстраднай ырыаһыт Виктория Свободина (оруолга С. Ротару) айар үлэтигэр уонна тус олоҕор үөскүүр кризистэри туоруур историлэтин тэнэ, билиитин эстрада музыкальнай эйгэтин киэн панорамата, киэн араас стилевой хайысхалара арыллаллар.

Фильмҕэ София Ротару уонна «Машина времени» рок-группа толорууларыгар Александр Зацепин, Давид Тухманов уонна Андрей Макаревич саҥа ырыаларын истиэххит. Атын оруолларгa М. Боярскай, Р. Быков оонньууллар.

Румыния уонна Италия кинематографистара холбоһон оҥорбут кэтит экраннаах, өгнөөх «Битва за Рим» диэн хартыыналара — Фелике Дан историческай романын экраннга таһаарыы. Онно VI үйэҕэ римляннар сэриилэн киирбит хотуту германскай бинс уһун — готтары утары хабыр хапсыһыылара, дуолан охсуһуулара сэһэргэнэр.

Оруоллары араас дойдулар биллиилээх артистара толороллор.

С. ДАНИЛОВ.

ПОЧТА ҮЛЭТИН ТУПСАРЫАХХА

Чакырга уонча сыллаабыта сибээс отделениета аһыллыта. Онно билиитин соботох эрэ киһи үлэлиир. Хаһыаттары, сурунаалдары, о. д. а. дьон киниттэн бэйэлэрэ кэлэн ылаллар. Маныаха табыгаһа суоҕа үгүс буолар. Холобур, кини ханна эмэ баран хаалларыына, эбэтэр ыалдьан үлэлээбэтэҕинэ, почтаҕын ылбакын, нэдиэлэни нэдиэлэҕэ күүтэргэр тиийэҕин. Оттон оттуллубакка турар дьиэ киһи улаатыччэҕэр киирбэт да гыннах хам тоҥор.

Ким эмэ сберкасса иннитэн туһаныан баҕарарбына Дириҥнэ эбэтэ Хайахсыкка барарга кыһаллар. Сүөһү иитиитин үлэһиттэрин курдук түбүктээх дьоҥнэ бу үүстэр кыаллыбат.

Туһаанныах салайааччылар бу дьыалаҕа ороһоллоругар, комсомолдаруругар баҕарабыт.

Р. ДАНИЛОВ.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Народнай хонтуруол ороҕуоннаабы комитета, «Якутскэнерго» учаастагын уонна ДАЭС коллективтара, Субуруускай аатынан совхоз салалтата, киин балыыһа коллектива комитет чилиэнэ, учаастак старшай инспектора, совхоз урукку инженер-электрика

КОРЯКИН Иван Никитич

уһун ыарахан ыарыытын өлбүтүнэн бокуонньук кэргэттэриттэр, аймахтарыгар бэйэлэрин дириҥ кутурааннарын биллэрэллэр.

Таптыыр оҕом, кэргэним, аҕабыт, аймахпыт

КОРЯКИН Иван Никитич

уһун ыарахан ыарыытын өлбүтүн табаарыстарыгар, билэр дьонноругар, дириҥник кутуйан туран, ыйытыннарабыт.

Ийэтэ, кэргэнэ, оҕолоро, аймахтара.

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор — 21-395, отделлар — 21-495, уопсай — 21-505.

«Саҥа олох» райкома КПСС и районнаго Совета народных депутатов Якутской АССР. («Новая жизнь») — орган Чурапчинского

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3280.

№ ЗАКАЗА 4.